

Хирургия. – 1990.-№10. -С. 8-12. 25. Стручков В.С., Лохвицкий С.В., Мисник В.И. Острый холецистит в пожилом и старческом возрасте. – М., 1978. - 313 с. 26. Шалимов А.А., Шалимов С.А., Нечитайло М.Е., Доманский Б.В. Хирургия печени и желчевыводящих путей. К., 1993. -450 с. 27. Шалимов А.А., Шапошников В.И., Пинчук М.П. Острый перитонит. –Киев: Наук. думка, 1981.- 288 с. 28. Carmona RH, Lim Jr R, Clark GC. Morbidity and mortality in hepatic trauma. A 5-year study // Am. J. Surg.- 1982.- V. 144.- P. 88-94. 29. Conn JH, Shavez CM, Fain WR. Bile peritonitis: an experimental and clinical study // Am. Surgeon.- 1970.- V. 36.-P.219-224. 30. Corbett, CRR, Fyfe NCM, Nicholls RJ, Jackson PT. Bile peritonitis after removal of T-tubes from the common bile tract // Br. J. Surg.- 1986.- V.-73.- P. 641-643. 31. Elboim CM, Goldman L, Harn L, Palestrom AM, Silen W. Significance of postcholecystectomy fluid collections // Ann. Surg.- 1983.-V. 198.-P. 137-141. 32. Ellis H, Crohin K. Bile peritonitis. Br J Surg.-1980.-V.-48.-P. 166-171. 33. Gough AL, Edwards AN, Keddie NC. Spontaneous perforation of the common hepatic duct // Br. J. Surg.-1976.-V.- 63.-P. 446-448. 34. Marchal F; Bresler L; Tortuyaux JM; Boissel P; Deneuille M; Regent D The role of percutaneous drainage in acute calculous cholecystitis. Apropos of 27 cases // Ann. Chir. (France). 1998.- V. 52 №7.- P. 618-624. 35. McCrede JA. Two cases of ruptured extrahepatic bile ducts // Br. Med. J.- 1957.- V. 1.- P. 267-269. 36. Nilson U, Evander A, Ihse I, Lunderquist A, Mociob A. Percutaneous transhepatic cholangiography and drainage. Risks and complications // Acta Radiol Diagn.-1983.- V. 24. -P. 433-439. 37. Rayter Z, Tonge C, Bennet CE, Robinson PS, Thomas MH. Bile leaks after simple cholecystectomy // Br. J. Surg.- 1989.- V. 76.- P.1046-1048. 38. Sandoval BA; Goettler CE; Robinson AV; O'Donnell JK; Adler LP; Stellato TA Cholescintigraphy in the diagnosis of bile leak after laparoscopic cholecystectomy // Am. Surg. (United States).- Jul 1997.- V. 63(7). - P. 611-616. 39. Schwartz Seymour I. Principles of surgery.- 1984. -2150p. 40. van der Linden W, Kempf V, Gedda S. A radionuclide study on the effectiveness of drainage after elective cholecystectomy // Ann. Surg.- 1981.- V. 193.-P. 155-160.

BILE PERITONITIS AS A PROBLEM OF CLINICAL SURGERY

V.V. Bilooky, P.V. Sakhatzky

Abstract. The review is dedicated to the problems of bile peritonitis, its etiology, peculiarities of manifestation, development and management.

Key words. bile, peritonitis, bile ascities.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Надійшла до редакції 27.04.2000 року

УДК 616.3 - 008.1- 06:616-097

В.Е.Кардаш, А.П.Зубович, Г.Я.Кардаш, В.А.Михайлик

СПОСІБ ЖИТТЯ ЯК ОСНОВА ПЕРВИННОЇ ПРОФІЛАКТИКИ СЕРЦЕВО - СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

Кафедра соціальної медицини та організації охорони здоров'я (зав. - доц. В.Л.Таралло)
Буковинської державної медичної академії

Резюме. У структурі причин смерті населення за останні роки перше місце займають хвороби системи кровообігу. Головна ланка у профілактиці - формування здорового способу життя шляхом корекції поведінкових реакцій, інформаційної дії на людину і зниження, таким чином, частки основних факторів ризику в розвитку патології. Автори також висвітлюють фактори ризику, які зумовлені способом життя і безпосередньо впливають на захворюваність і смертність від хвороб системи кровообігу, і пропонують необхідні заходи щодо їх зниження.

Ключові слова: спосіб життя, профілактика, хронічні захворювання, смертність.

У сучасних умовах в економічно розвинутих країнах хронічні захворювання вийшли на перше місце, серед яких серцево-судинні - провідні і є основними причинами захворюваності, тимчасової непрацездатності, інвалідизації і смертності населення [12].

У структурі причин смерті населення за останні роки перше місце займають хвороби системи кровообігу - 53,1% [14].

Природно, що висока смертність від хвороб системи кровообігу призводить і до зниження середньої тривалості життя.

Встановлено, що основна роль при формуванні структури і рівня, наприклад, раптової смертності у чоловіків належить ішемічній хворобі серця (ІХС), яка, починаючи з 35-річного віку, є причиною більше половини всіх випадків раптової смерті. Серед чоловіків, які померли в працездатному віці (від 15 до 59р.), на ІХС припадає 61,6% всіх випадків раптової смерті, а на всі хвороби системи кровообігу - 85,4%; у чоловіків старших 60 років ці показники становлять відповідно 79,2% і 90,6%. [3,13].

Встановлено, що 1/3 чоловіків працездатного віку, які померли від ІХС, ніколи не знали про наявність у них цього захворювання або в них не проводилися в повному обсязі ні профілактичні, ні лікувальні заходи щодо запобігання і виявлення захворювань серця. У результаті це призвело до раптової смерті, яка в середньому на 11 років скорочує тривалість життя хворих на ІХС [13].

У більшості випадків захворювання серцево-судинної системи - ішемічна хвороба серця, гіпертонічна хвороба, симптоматична гіпертензія, міокардити призводять до порушень ритму та провідності серця.

Викладене свідчить, що на сучасному етапі запобігання захворювань системи кровообігу повинна надаватися перевага.

Головна ланка в профілактиці хвороб системи кровообігу - це не тільки боротьба з атеросклерозом, ІХС й артеріальною гіпертензією медикаментозними засобами, але також формування установок на здоровий спосіб життя шляхом корекції поведінкових реакцій, інформаційної дії на людину і зниження, таким чином, частки основних факторів ризику в розвитку патології. Останнє потребує зусиль державних і громадських організацій, медичних працівників і самого населення [7,8].

Слід негайно вирішити питання не пропаганди й освіти, а систематичного навчання здоровому способу життя дорослого і дитячого населення, принципам і навичкам раціонального харчування, боротьбі з основними факторами ризику при хворобах системи кровообігу, способам продовження активного довголіття [8].

Формування здорового способу життя є однією з найбільш актуальних проблем сучасної охорони здоров'я і медичної науки. Це зумовлено значними змінами показників здоров'я, пов'язаних з негативними елементами в організації здорового способу життя населення і високою розповсюдженістю шкідливих звичок. У структурі факторів, які впливають на здоров'я, спосіб життя населення становить 49-53%, спадкова схильність - 18-20%, природно-кліматичний вплив - 16-20%, а рівень розвитку науки і практики - лише 8-10%. Водночас потенціал поведінки в профілактиці серцево-судинних захворювань становить 60-80%, онкологічних - 40-70%, цукрового діабету - 50-80%, тоді як питома вага лікувальної дії значно менша [4].

Іншими словами, збереженню і зміцненню здоров'я, забезпеченню високого рівня працездатності і досягненню активного довголіття сприятиме усунення шкідливих звичок і нормалізація способу життя. Але ці заходи можуть бути ефективними тільки при високій інформативності населення з цих питань і відповідності між отриманими знаннями і поведінкою окремих груп населення і кожної людини.

Сьогодні представляється вже достатньо обґрунтованим положення про те, що дослідження комплексу питань, які стосуються формуванню здорового способу життя, є провідним напрямком у розробці і вирішенні проблеми здоров'я людини.

Проблема серцево-судинних захворювань привертає все більшу увагу дослідників і вимушує їх кооперувати зусилля науки і практики для створення ефективних систем відповідного медичного забезпечення та дослідницьких програм.

Захворюваність і смертність від хвороб системи кровообігу пов'язують з факторами ризику, до яких відносяться і ті, які зумовлені способом життя. До них відносяться: неправильний режим праці та відпочинку, стресові стани, порушення режиму харчування, куріння, зловживання алкогольними напоями, сімейні негаразди, негативні явища в трудовому колективі та інші [2].

Тому формування здорового способу життя є основою первинної профілактики серцево-судинних захворювань.

Проблема "людина - суспільство - здоров'я" може бути більш детально відтворена з точки зору найближчого мікросоціального оточення особистості, тобто системи значимих соціальних послуг, з якими взаємодіє людина. У зв'язку з вивченням ролі трудового колективу в процесі формування здоров'я інтерес представляють результати, згідно з якими стан загального фізичного і психічного добробуту в багатьох випадках зумовлений виробничим фактором. Поряд з цим сімейні стосунки є могутнім фактором, який визначає рівень здоров'я, сімейний стан через спосіб життя чинить серйозну дію на здоров'я людини. Міжособистісні стосунки в сім'ї чинять вплив на виникнення серцево-судинних захворювань. Так, при виявленні причин гіпертонічної хвороби в обстежених встановлено, що одним із провідних факторів їх виникнення у жінок є внутрішньосімейні конфлікти.

Вивчення ролі найближчого мікросоціального оточення особистості у формуванні здоров'я і здорового способу життя показало, що найбільш значимою групою з питань здоров'я обстежені вважають сім'ю. І хоча трудовий колектив займає в цьому друге рангове місце, у практичному відношенні цей розрив значний [1,5,6,15].

Як відомо, причиною хвороб системи кровообігу у третині випадків є куріння [14].

Алкоголізм також є одним із найважливіших факторів розвитку серцево-судинної недостатності і раптової смерті, перш за все, в молодому працездатному віці [13]. Психосоціальні фактори ризику хвороб системи кровообігу в даний час виходять на перший план і в сукупності з курінням та алкоголізмом (які частково також можуть бути пояснені стресом) визначають такий значний розмах хвороб системи кровообігу, який носить епідемічний характер.

Таким чином, основними факторами ризику високої захворюваності і смертності від хвороб системи кровообігу є "зовнішні фактори ризику", тобто хронічний стрес, зловживання алкоголем, порушення норм гігієни праці, які скорочують життя чоловіків на 10-22 роки, в порівнянні з економічно розвинутими країнами [14].

Не зменшуючи важливості профілактики таких факторів ризику, як артеріальна гіпертензія, куріння й інші, слід відзначити, що пріоритетними напрямками по зниженню захворюваності і смертності від хвороб системи кровообігу на сьогоднішній день є:

1. Прийняття реальних заходів по виявленню і лікуванню серцево-судинних захворювань [1].
2. Соціально-економічні обставини в державі диктують необхідність проведення заходів антистресового характеру. Введення контролю за виконанням гігієнічних норм праці, в т.ч. і в приватних фірмах.
3. Здійснення заходів боротьби з алкоголізмом.

Враховуючи викладене, можна зробити висновок: спосіб життя - основа первинної профілактики серцево-судинних захворювань.

Література. 1. Барсукова Н.К., Лоранский Д.Н., Водогорова Л.В., Ледовских Н.В. Медико-социальные аспекты формирования здоровья в современных условиях // Здравоохранение Российской Федерации. - 1996. - №1. - С.30-33. 2. Бойко В.В., Немировский Д.Е., Турыгин В.В. Социально-

психологическое изучение производственных факторов здорового образа жизни // *Здравоохранение Российской Федерации*.-1993.- №6.- С.18-20. 3. *Кишларь Л.Л., Прокупец Р.В., Борц В.К.* Информированность сельского и городского населения по вопросам здорового образа жизни // *Здравоохранение Российской Федерации*.- 1994.- №2. - С.27-29. 4. *Кочин И.В.* Исследование социально-гигиенических аспектов образа жизни населения как основы профилактического направления здравоохранения // *Социальная гигиена, организация здравоохранения и история медицины*. - Киев, 1991. - Вып.22. - С. 26-29. 5. *Кочин И.В.* Формирование здорового образа жизни - основа сохранения и воспроизводства здоровья. (По поводу ст.Л.Г.Апанасенко, В.Е.Мовчанюка "Некоторые актуальные проблемы профилактики" в журнале "Советское здравоохранение", 1989, №11) // *Сов.здравоохранение*. - 1991. -№8. - С. 25-31. 6. *Лисицын Ю.П.* Концепция охраны здоровья населения России // *Врач*. - 1994. - №5. - С. 2-5. 7. *Лукьяненко П.И.* Здоровый образ жизни - важнейшее направление работы профилактической кардиологии // *Здравоохранение Российской Федерации*. - 1995. - №2. - С.27-30. 8. *Маркова А.И.* Представление посетителей поликлиник о здоровье и здоровом образе жизни // *Здравоохранение Российской Федерации*. - 1993. - №9. - С. 22-25. 9. *Маркова А.И.* Роль средних медицинских работников поликлиник в пропаганде здорового образа жизни // *Здравоохранение Российской Федерации*. - 1991. - №5. - С. 20-22. 10. *Мельников Г.В.* Основные принципы формирования здорового образа жизни // *Вест.АМН СССР*. - 1990. - №4. - С.16-22. 11. *Овчаров В.К., Тарасова Г.В., Королькова Т.А., Токуров М.В.* Региональные особенности сердечно-сосудистых и онкологических заболеваний (по материалам факторного анализа заболеваемости и причин смертности) // *Проблемы социальной гигиены и история медицины*. - 1998. - №6. - С. 7-10. 12. *Харисова И.М.* Социально-гигиеническая оценка факторов риска употребления алкоголя студентами вузов // *Здравоохранение Российской Федерации*. - №9. - С. 19-20. 13. *Харченко В.И., Куперберг Е.Б., Осипов Н.И.* Основные направления снижения заболеваемости и смертности от сердечно-сосудистых заболеваний в России // *Проблемы социальной гигиены и история медицины*. - 1996. - №3 - С.3-7. 14. *Хозминов Ю.А., Угненко П.М., Евсеева С.Н.* Тенденции в состоянии здоровья населения по данным социологического исследования // *Проблемы социальной гигиены и история медицины*. - 1998. - №3. - С. 22-23.

LIFE STYLE AS THE BASIS OF PRIMARY PREVENTION OF CARDIO-VASCULAR DISEASES

V.E. Kardash, A.P.Zubovych, G.Ya. Kardash, V.A. Mykhailiyk

Abstract. Our paper deals with the problem of preventing cardio-vascular diseases. It stresses the fact that diseases of the circulatory system occupy the first place in the structure of death causes, leading to a decrease of the average life span. The chief link in preventing these diseases is the formation of directions aiming at a healthy life style by correcting behavioural reactions, information impact on a human being thus, decreasing part of the basic risk factors in the development of pathology. The authors also elucidate risk factors caused by a life style and which directly influence on the morbidity and death rate of the circulatory diseases and suggest measures as to their decrease.

Key word: life style, prevention, chronic diseases, death rate.

Bukovinian State Medical Academy (Chernivtsi)

Надійшла до редакції 27.03.2000 року